

ΜΑΘΗΜΑ:	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΤΑΞΗ:	Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΚΑΡΑΚΑΡΗΣ – ΕΥΗ ΠΕΠΕ
ΘΕΜΑ:	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ (ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: _____ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: ____/____/20__

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Οι Εξαρτήσεις στην Εφηβεία: Διαδίκτυο & Ναρκωτικά

- A.** [...] Η εφηβεία αποτελεί την χρονική περίοδο που οι νέοι υπό την επίδραση διαφόρων σύνθετων παραγόντων (βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικών), διασταυρώνονται με τις ουσίες και τις τεχνολογίες και μπορεί να μετατραπεί ο πειραματισμός από τις πρώτες και η χρήση των δεύτερων σε κατάχρηση ή και εξάρτηση από αυτές. [...]
- B.** Ας κοιτάξουμε πιο προσεχτικά την εξαρτητική ενασχόληση των εφήβων με το διαδίκτυο και τις ηλεκτρονικές συσκευές. Έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν προφίλ στους λογαριασμούς τους ή χαρακτήρες στα παιχνίδια τους, υιοθετώντας την ταυτότητα που τους αρέσει, γίνονται αυτοί που θα ήθελαν να είναι. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους και, αφιερώνοντας τον χρόνο τους εκεί, ανακουφίζονται από τα άγχη του σχολείου, της οικογένειας, της εφηβείας. Ξεφεύγουν από την απαιτητική πραγματικότητα τους. [...]
- Γ.** Η καλή εικόνα εαυτού που δημιουργείται, όμως, είναι ψευδής και γρήγορα έρχεται το ψυχολογικό άδειασμα που τους ωθεί να καταναλώσουν ακόμα περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο. Η άμεση επικοινωνία αντικαθίσταται από την ηλεκτρονική, έχοντας ως διαμεσολαβητή μια μηχανή. Έτσι, αποφεύγεται η οικειότητα, η ανάπτυξη συναισθημάτων, η κατά πρόσωπο αντιμετώπιση καταστάσεων και ενισχύονται η απομόνωση, το κλείσιμο στον εαυτό και η αμηχανία.
- Δ.** Ας κοιτάξουμε τώρα την εξάρτηση των εφήβων από τις ουσίες. Οι δυσκολίες στις σχέσεις με τα σημαντικά άτομα της ζωή τους και το «κενό» στην επικοινωνία τους τους οδηγούν να προσπαθούν να το γεμίσουν με κάτι απ' έξω. [...] Προκειμένου να νιώσουν ότι ανήκουν κάπου, να γίνουν αποδεκτοί για την διαφορετικότητά τους ή να νιώσουν ξεχωριστοί, εντάσσονται σε παρέες που κάνουν χρήση. Μπαίνοντας στην παρέα, αποκτούν μια ιδεολογία, γίνονται πιο ελκυστικοί ως φίλοι ή ερωτικοί σύντροφοι και για κάποιους άξιοι να τους φοβούνται. Η χρήση ουσιών -αρχικά τουλάχιστον- δημιουργεί μια κάλυψη σε αισθήματα αδυναμίας, ανικανότητας, αποτυχίας. Συσσωρευμένα συναισθήματα βρίσκουν διέξοδο και οι έφηβοι ανακουφίζονται από την ένταση και το άγχος.
- Ε.** Η προσωρινή φυγή από την πραγματικότητα δημιουργεί, ωστόσο, μεγαλύτερες «φυλακές». Οι έφηβοι χρήστες επικεντρώνουν τη ζωή τους γύρω από το αντικείμενο της εξάρτησής τους. Συζητούν αποκλειστικά είτε για την ανεύρεση και χρήση της ουσίας είτε για το παιχνίδι και δεν μοιράζονται πραγματικά αυτά που τους χαροποιούν και τους πονάνε, αυτά που αγγίζουν την ψυχή τους. Η παρέα που έχουν οι έφηβοι χρήστες ουσιών είναι, κατά βάση, παιδιά που επίσης κάνουν χρήση. Ταυτόχρονα, οι φίλιες που γίνονται μέσω των τεχνολογιών μπορεί να μειώνουν το στίγμα του να γνωρίσουν φίλους ή ερωτικούς συντρόφους διαδικτυακά, αλλά δεν συνάδει με την ευτυχία που αποζητούν. Οι σχέσεις δεν έχουν βάθος, αλλά είναι επιφανειακές, απρόσωπες, εφήμερες και η απόρριψη συχνότερη. Η απόρριψη, όμως, ακόμα και με την κάλυψη που δημιουργεί η συσκευή, πονάει εξίσου.
- ΣΤ** Στην εφηβεία, η εξάρτηση από τις ουσίες ή το διαδίκτυο, αλλά και η κατάχρηση αυτών, είναι ένα καμπανάκι από τους εφήβους προς τους γονείς τους ότι πρέπει να ασχοληθούν μαζί τους με τρόπο διαφορετικό από ότι μέχρι σήμερα. Οι γονείς καλούνται να τους ακούσουν με ανανεωμένη προσοχή. Να αφυπνιστούν ως προς το ρόλο τους, να διερωτηθούν για τις σχέσεις τους με τα παιδιά τους, αλλά και για τον ίδιο τους τον εαυτό.

[Σοφία Δήμου (Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπεύτρια), άρθρο που αντλήθηκε από την ιστοσελίδα www.psychologynow.gr (20/03/2020) και διασκευάστηκε για τις ανάγκες της εξέτασης.]

ΚΕΙΜΕΝΟ 2**Έφηβοι και εξαρτήσεις: Κάπνισμα, τζόγος**

- A.** Τα στατιστικά στοιχεία επιδεικνύουν ότι η έναρξη του καπνίσματος πραγματοποιείται σε πολύ νεαρή ηλικία. [...] Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία από την έρευνα για τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών στο σχολείο (ESPAD, 2011) από το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας (ΕΠΙΨΥ), η ηλικία έναρξης του καπνίσματος είναι τα 13-14 έτη, με μία πολύ μεγάλη αύξηση της συμπεριφοράς αυτής κοντά στην ενηλικίωση (17-18 έτη), όπου καπνίζει 1 στους τέσσερις με αύξηση στα 19 έτη, πάνω από τους μισούς. [...]
- B.** Η αντίληψη ότι το κάπνισμα είναι μία συνήθεια που δίνει αυτοπεποίθηση στο άτομο και προσδίδει μία διαφορετικότητα, και, στο γενικότερο πλαίσιο, ενδυναμώνει το κοινωνικό status του ατόμου, προάγει τη χρήση του. Τα ΜΜΕ, οι διαφημίσεις, το διαδίκτυο, η προβολή του μέσα από τα ψυχαγωγικά μέσα, παροτρύνουν τους νέους να δοκιμάσουν ένα τσιγάρο, το οποίο φαίνεται «άκακο» αρχικά, αφού γίνεται για πλάκα στην παρέα. Η άγνοια εγκατάστασης της εθιστικής συμπεριφοράς, όμως, καθώς και η πεποίθηση των εφήβων ότι δεν θα εθιστούν, όπως και τα γονεϊκά πρότυπα ή κάπνισμα από άλλους συνομηλίκους, αποτελούν παράγοντες κινδύνου για την έναρξη του καπνίσματος.
- Γ.** Αυτό που δεν γνωρίζουν οι έφηβοι είναι ότι η νικοτίνη είναι μία τοξική ουσία και αυτή είναι που προκαλεί τον εθισμό. Η ουσία αυτή απορροφάται από τους πνεύμονες και καταλήγει στον εγκέφαλο σε δευτερόλεπτα. Το κάπνισμα μπορεί να έχει είτε διεγερτική, είτε χαλαρωτική δράση. [...] Συνήθως προκαλείται ευχαρίστηση, αλλά η νικοτίνη έχει συσχετισθεί με τη μείωση του αισθήματος της πείνας, τη διευκόλυνση της πέψης, την αύξηση συγκέντρωσης, κλπ. Ουσιαστικά, όμως, αυτό που προκαλείται από τη χρήση του τσιγάρου είναι η μείωση των αισθημάτων στέρξης (υπερδιέγερση, νευρικήτητα, διαταραχές ύπνου, κλπ).
- Δ.** Στην Ελλάδα η νομοθεσία απαγορεύει ρητά την ενασχόληση των εφήβων με τα τυχερά παιχνίδια (Νόμος 4002/2011). Ωστόσο, η συνεχής αναζήτηση των εφήβων για επιβεβαίωση, κοινωνική αποδοχή, ανεξαρτησία, γρήγορο κέρδος, εύκολη πρόσβαση (στον φυσικό και διαδικτυακό κόσμο), έχει χτίσει ένα μεγάλο ποσοστό των εφήβων (περίπου 80%) οι οποίοι ασχολούνται με τα τυχερά παιχνίδια. Η προώθηση των τυχερών παιχνιδιών μέσα από τα ΜΜΕ και από διάφορες μορφές ψυχαγωγίας ενδυναμώνουν τον πειραματισμό από τους εφήβους.
- Ε.** Τα τυχερά παιχνίδια με τα οποία ασχολούνται οι έφηβοι είναι: στοιχήματα σε αγώνες ποδοσφαίρου και άλλα αθλήματα, διαδικτυακός τζόγος, παιχνίδια μέσα από κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τάμπλετ. Η οικονομική κρίση στη χώρα μας έχει συντελέσει στην ενίσχυση των συμπεριφορών τζόγου από τους εφήβους. Οι εσφαλμένες αντιλήψεις για την ενασχόληση με τον τζόγο, καθώς και η ανάγκη πρόσβασης στο «εύκολο χρήμα», σε συνάρτηση με την ματαιώση των προσδοκιών τους για επιτυχημένη επαγγελματική αποκατάσταση αποτελούν παράγοντες ενασχόλησης με τα τυχερά παιχνίδια. [...] Ιδιαίτερα, ο διαδικτυακός τζόγος παίζει σημαντικό ρόλο στην υιοθέτηση συμπεριφορών διαταραχής τζόγου στην ενήλικη ζωή, λόγω της πληθώρας δωρεάν τυχερών παιχνιδιών στο διαδίκτυο. [...] Η εμφάνιση διαφημίσεων (popur) κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ενισχύει την ανάγκη για πειραματισμό και εμπεριέχει τον κίνδυνο ανάπτυξης παθολογικής ενασχόλησης.
- ΣΤ.** Η έγκαιρη ενημέρωση από μικρή ηλικία από τους γονείς, η παραδειγματική συμπεριφορά από τους γονείς, η πλαισίωση του παιδιού και η ενίσχυση της προσωπικότητάς του, καθώς και η ενασχόληση με δραστηριότητες αποτελούν σημαντικούς προστατευτικούς παράγοντες για την έναρξη του καπνίσματος και την πρόληψη ευρύτερα εξαρτητικών συμπεριφορών.

[Ρέα Δουμανά (Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας), άρθρο που αντλήθηκε από την ιστοσελίδα www.psychology.gr (τελευταία ενημέρωση: 18/05/2018) και διασκευάστηκε για τις ανάγκες της εξέτασης.]

ΚΕΙΜΕΝΟ 3**Πάυλος Σιδηρόπουλος, «Η»**

[Ο Πάυλος Σιδηρόπουλος ήταν Έλληνας στιχουργός, συνθέτης, τραγουδιστής και ηθοποιός. Θεωρείται από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της ελληνικής ροκ. Έφυγε από τη ζωή νέος σε ηλικία 42 ετών, χάνοντας τη μάχη με την ηρωίνη.]

Είναι μέρες που πατάω γερά,
είναι μέρες που το νιώθω πως πεθαίνω!
Δεν ξέρω αν είναι πριν ή τώρα ή μετά,
μα μέσα σε είκοσι λεπτά
σ' είδα να με μισείς,
σ' είδα να μ' αγαπάς και περιμένω...

[...]

Του εγώ μου φίλε τα όσα στεγανά
διαλύθηκαν σε κάποια μαύρη φλέβα,
σ' ένα μονόδρομο αγωνίας αλήθεια και ψευτιά
το ίδιο πρόσωπο σκοτάδι με τη μέρα...

Παραμονεύει στη σκιά
με μια καρδιά και μια **παντιέρα**¹,
είν' η ηρωίνη, φίλε, και ίσως να ξεχαστείς
μας λες πως την ελέγχεις
πως ξέρεις τι ζητάς και το γιατί...

Θέλει χρυσάφι και κάποια υποταγή,
αγάπη μεταχείριση στα μέτρα τα δικά της
είν' επικίνδυνη και θέλει προσοχή
θανάτου άγγελος σωματοφύλακας της...

Μα είναι γλυκιά, πολύ γλυκιά
μα είναι κλειστά τα περιθώριά της
και είναι αυτή, μονάχα αυτή
και δεν μπορεί κανένας, μα κανείς να την χορτάσει...

Ένα φιζάκι φίλε δεν είναι παρά μια στιγμή
κι όμως, μπορεί να γίνει μια ολόκληρη ζωή!

[Από τον δίσκο με τίτλο *Εν Λευκώ*. Στίχοι και Μουσική: Πάυλος Σιδηρόπουλος.]

ΘΕΜΑ Α'

- A1.** Να αποδώσετε συνοπτικά σε **70-80** περίπου λέξεις το περιεχόμενο της **δεύτερης (2^{ης})** έως **πέμπτης (5^{ης})** παραγράφου του Κειμένου 1 («**Ας κοιτάξουμε πιο προσεχτικά... πονάει εξίσου**»), αναδεικνύοντας τους παράγοντες που οδηγούν τους εφήβους στην εξάρτηση από το διαδίκτυο και τις ναρκωτικές ουσίες, καθώς και τις επιπτώσεις της.

¹ σημαία, συνήθως πολεμική ή ναυτική

ΘΕΜΑ Β΄

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το **Κείμενο 2**, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (**Σημείωση: δεν χρειάζεται να αιτιολογήσετε την απάντησή σας παραθέτοντας σχετικά χωρία από το κείμενο**):

- α. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, η πλειονότητα των εφήβων ξεκινά το κάπνισμα σε ηλικία πριν τα 15 έτη, με σημαντική κλιμάκωση της χρήσης προς την ενηλικίωση.
- β. Η προβολή του καπνίσματος από τα ΜΜΕ και το διαδίκτυο δεν είναι δυνατόν να οδηγήσει στον πειραματισμό των νέων με το τσιγάρο.
- γ. Το κάπνισμα μπορεί να επηρεάσει προσωρινά την αίσθηση της πείνας και τη συγκέντρωση, ενώ δεν συμβάλλει στη μείωση των αισθημάτων στέρησης.
- δ. Η νομοθεσία στην Ελλάδα επιτρέπει τη συμμετοχή των ανηλίκων σε τυχερά παιχνίδια υπό αυστηρά ελεγχόμενες συνθήκες.
- ε. Η ενασχόληση των εφήβων με τον τζόγο σχετίζεται, μεταξύ άλλων, με την αναζήτηση κοινωνικής αποδοχής και γρήγορου κέρδους.

Μονάδες: 15

B2. α. Να δικαιολογήσετε τη χρήση: **α)** πορισμάτων έρευνας στην **πρώτη (1^η)** παράγραφο («**Τα στατιστικά στοιχεία... πάνω από τους μισούς**») (μονάδες 4) και **β)** πληθώρας ονοματικών συνόλων στην **πέμπτη (5^η)** παράγραφο («**Τα τυχερά παιχνίδια... παθολογικής ενασχόλησης**») του **Κειμένου 2** (μονάδες 2), δίνοντας σχετικά χωρία για να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες: 6)

B2. β. Η συντάκτρια του **Κειμένου 1** κάνει εκτεταμένη χρήση ασύνδετου σχήματος. Αφού τεκμηριώσετε την παραπάνω διαπίστωση με **δύο (2)** παραδείγματα μέσα από το κείμενο (μονάδες 2), να αναφέρετε **δύο (2)** επικοινωνιακούς στόχους που επιτυγχάνονται με τη συγκεκριμένη επιλογή. (μονάδες 2)

(Μονάδες: 4)

Μονάδες: 10

B3. Να εξετάσετε κατά πόσο συνομιλούν τα **Κείμενα 1** και **2**, κάνοντας λόγο για: **α)** τον κοινό θεματικό τους άξονα και **β)** την πρόθεση των συντακτών τους. Να απαντήσετε τεκμηριωμένα σε **100** περίπου λέξεις, λαμβάνοντας υπόψη το είδος των κειμένων και την ιδιότητα των συντακτριών.

Μονάδες: 10

ΘΕΜΑ Γ΄

Γ1. Στο **Κείμενο 3** πώς αποτυπώνεται η επίδραση της ηρωίνης στο ποιητικό υποκείμενο; Μέσα από ποιους **τρεις (3)** κειμενικούς δείκτες αναδεικνύεται η ψυχολογική φθορά, η ψευδαίσθηση ελέγχου που βιώνει το άτομο, καθώς και η σταδιακή υποδούλωσή του στην ουσία; Ποιες σκέψεις και προβληματισμούς σας δημιούργησε η ανάγνωση του κειμένου; (**150 – 200** λέξεις)

Μονάδες: 15

ΘΕΜΑ Δ΄

Δ1. Οι εξαρτήσεις από το διαδίκτυο, το κάπνισμα, τις ναρκωτικές ουσίες και τον τζόγο αναδεικνύονται ως ένα από τα πιο ανησυχητικά προβλήματα της εποχής μας, καθώς επηρεάζουν σε βάθος την ψυχική υγεία, την κοινωνική ζωή και την προσωπικότητα των νέων. Συμμετέχετε σε μία ημερίδα του σχολείου σας, στο πλαίσιο της οποίας καλείστε με μία σύντομη ομιλία σας (**350 – 400** λέξεις) ενώπιον των καθηγητών, γονέων και συμμαθητών σας να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με τις εξαρτήσεις των νέων στη σύγχρονη εποχή. Στον λόγο σας αναφέρεστε:

- α.** στους κυριότερους παράγοντες που οδηγούν τους εφήβους σε φαινόμενα εθισμού και
- β.** σε τρόπους, με τους οποίους η οικογένεια και το σχολείο μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπισή τους.

Όποια και αν είναι η άποψή σας, να την αναπτύξετε τεκμηριωμένα, αξιοποιώντας δημιουργικά στοιχεία από τα **Κείμενα 1** και **2**.

Μονάδες: 30

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΙ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!